

Lvov a Marna.

(Několik úvah o světové válce).

I. Válečné cíle Německa.

O cílech, pro které Německo rozpoutalo světovou válku, jsou rozličné názory. Obyčejně se zaměřují cíle podřadné, které by samy po vítězné válce byly padly Německu do klína, s cíli hlavními a opět naopak.

Chceme-li však seznati cíle, kterých chtěl ten neb onen stát dosáhnouti, jest především nutno, abychom byli úplně obeznámeni s průběhem mírového jednání. Byl-li stát, který válku vyvolal, vítězem, najdeme jeho válečné cíle především uplatněny — buď otevřeně nebo skrytě — v mírové smlouvě. Byl-li však poražen, stará se vítěz o to, aby bylo v mírové smlouvě poraženému jednou pro vždy zamezeno dosáhnouti cílů, pro které tento válku vyvolal.

Sledujeme-li pozorně jednak mírové jednání v Brestu, jednak mírové jednání s Německem a jeho spojenci po ukončení světové války, dojdeme k výsledku, že Německu především šlo o dosažení těchto dvou hlavních cílů:

1. Spojení všech německých kmenů, jsoucích mimo německou říši, v jeden celek a z toho vyplývající politické přičlenění rakousko-uherského státu k říši německé za nadvlády Hohenzollerů, utvořením tak zv. střední Evropy. (Tento plán byl dohodou v mírových smlouvách zamezen rozdělením Rakousko-Uherska na samostatné státy, přičleněním sudetských Němců

k Československé republice a zákazem, že Rakouská republika nesmí vstoupiti do spolku s Německem).

2. Hospodářské připojení Ruského Polska a ruských baltických států k německé říši jako náhrady za selhanou koloniální politiku Německa. (Tento válečný cíl byl jasně vytyčen v mírovém jednání v Brestu.)

První cíl Německa jest pokračováním imperialistické politiky Hohenzollerů a s nimi úzce spojených Všeněmců, která byla provozována v jednotlivých válečných etapách.

Cílem první etapy bylo položení základního kamene k vybudování budoucí námořní válečné moci Německa, bez níž by bylo dosažení ostatních válečných cílů nemožné. Jako budoucí válečný přístav byl vyhlédnut Kiel, který ležel mimo dosah anglické nebo francouzské námořní moci ve východním moři, ale který zřízením kanálu, spojujícího moře severní s mořem východním dovozoval, aby německé námořní síly mohly býti bezpečně přesunovány z jednoho moře do druhého.

Kiel a budoucí kanál byl však v dosahu dánských děl. Bylo proto především nutno, aby hranice Dánska byla tak daleko na sever posunuta, aby oba objekty byly úplně zabezpečeny. Tohoto cíle dosáhlo Německo válkou v roce 1864.

Touto válkou dosáhlo Německo jednoho cíle podřadného, totiž připojení Němců usedlých ve Šlesviku a Holštýnsku k Prusku.

Druhá etapa vedla k válce německo-rakouské v roce 1866. Cílem této války bylo vyřazení Rakouska ze spolku německých států a zajištění nadvlády Hohenzollerů v německých spolkových státech.

Třetí etapa měla vésti ke spojení všech německých spolkových států v jeden politický a hospodářský celek za vedení Pruska. Francie nechtěla a nemohla vzhledem na svou ohroženou budoucnost dáti své svolení k tomuto spojení. Byla však k tomu válkou v letech 1870—1871 Německem přinucena.

Čtvrtá etapa měla celé toto dílo Německa korunovati, totiž všechny německé kmeny spojit v jeden celek a vytvořit tak zv. střední Evropu. Tohoto cíle mohlo býti dosaženo dvojí cestou. Obě cesty vedly přes politickou mrtvolicu státu rakousko-uherského. Jedna cesta vedla k tomu, aby se Německo dorozumělo se svými sousedy a pak rozdělilo Rakousko-Uhersko. Toto musilo však narazit na požadavky spojenců. Dorozumění s Ruskem bylo by bývalo možné. (Viz Bismarkův tak zv. „Rückversicherungsvertrag“.) Francie žádala však od Německa vrácení Alsaska a Lotrinska a Itálie pak odevzdání Terstu. Na tyto podmínky nemohlo samozřejmě Německo přistoupiti. Musilo se tedy rozhodnouti pro cestu druhou, totiž ve spojení s Rakousko-Uherskem své sousedy porazit a pak Rakousko-Uhersko, válkou vyčerpané a všech přátel zbavené, připojit k Německu.

Tento cíl Německa znaly též vedoucí kruhy českého národa a proto byl český odboj mezinárodně a mravně oprávněn, poněvadž nebyl obrácen ani tak proti Rakousko-Uhersku, jako proti Německu, neboť dosažení tohoto válečného cíle Německa znamenalo by jistou záhubu našeho národa.

Druhý cíl, pro který Německo rozpoutalo světovou válku, nebyl rázu imperialistického, ale spíše rázu hospodářského. (Odpovídal asi válečnému cíli Japonska ve válce rusko-japonské.)

Jest známo, že Německo, jako stát z velké většiny průmyslový, nemohlo v posledních letech svého obyvatelstva užíviti. (Na 1 km² připadlo 134 duší při ročním přírůstku 1,000.000 duší). Již v letech osmdesátých minulého století počali se Němci ohlížeti po koloniích, v nichž by mohli umístiti své přebytečné obyvatelstvo, aniž by bylo národnostně ztraceno.

Ale Německo přišlo vlastní vinou pozdě při dělení světa. Dostalo se mu kolonií, které — vyjma snad jihozápadní Afriky — byly úplně nevhodné

pro osídlení evropským obyvatelstvem. Nebylo jiného východiska, než aby se Německo ohlíželo po nějaké náhradě. Tuto náhradu mohlo nalézt pouze na východě, kde se prostírá ohromné a velice úrodné Rusko, kde na 1⁰ km připadalo průměrně 8 obyvatelů.

Nejlepším důkazem správnosti výše uvedeného německého válečného cíle jest již ta okolnost, že Německo při celém mírovém jednání nehnulo ani prstem, aby obdrželo zpět část svých kolonií, ale všemožným způsobem se bránil každému zesílení Polska a každému nepříznivému řešení své východní hranice.

Možno pokládati za jisté, že první válečný stav Německa — totiž spojení všech německých kmenů — jest navždy pohřben rozdělením Rakousko-Uherska na samostatné státy, ovšem při správné zahraniční politice těchto států.

Naskytá se však jiná otázka, zdali se podaří znemožniti Německu i druhý válečný cíl. Musíme o tom pochybovati, a to hlavně proto, poněvadž zde nejde o cíl imperialistický, ale o cíl povahy více méně hospodářské. Není vyloučeno, že Německo v blízké nebo v daleké budoucnosti roztřhne svěřací kazajku, která mu byla navlečena, a to na tom místě, kde tato nejslaběji drží pohromadě. Toto místo jest na východní straně Německa, v Rusku, které se zmitá v okovech bolševictví. Tak zvaná „balkánská otázka“, která před světovou válkou po desetiletí udržovala Evropu v horečnatém napětí, přesunula se z našeho jihu na náš severovýchod. Tam opět plane onen krvavě rudý otazník, jemuž musí naše politika věnovati svou plnou pozornost. Ona vystihla také správný směr, kterým se má bráti, totiž „zajištění republiky na jihu, úplná svoboda jednání k severu a k východu“.

Poněvadž však podle zkušenosti světové války dnes nelze rozeznati linie, kde přestává zahraniční politika a kde začíná strategie, jest samozřejmé, že každý důstojnický sbor, který jest na výši situace, musí největší pozornost věnovati též zahraniční politice svého státu. Tento důležitý úkol důstojnického sboru chtěl jsem v této úvodní kapitole konstatovati a zdůrazniti.

II. Lvov.*)

(Viz náčrt č. 1.)

Vojenské úkoly Německa a Rakousko-Uherska byly na počátku světové války rozličné. Byl to následek diplomaticky nepříznivě připravené všeobecné situace, která zavinila, že oba státy musely bojovati na více frontách.

Úloha Německa spočívala v tom, vrhnouti se bez váhání a s celou silou na svého nejbližšího, nejrychlejšího a tím také nejnebezpečnějšího nepřítele. Tímto byla roku 1914 Francie. Úkolem Rakousko-Uherska bylo, aby ruské síly tak dlouho zadržovalo, až by boj Německa s Francií byl ukončen, aby se pak mohly oba státy společně vrhnouti na Rusko. Jak v německém, tak i v rakouském generálním štábu nebylo totiž nejmenší pochybnosti o tom, že Rusové nemohou svou mobilisaci skončiti před druhou polovicí září.

Tyto úkoly mohly býti s vyhlídkou na úspěch provedeny jen tehdy, když každý z obou států celou svou válečnou moc soustředil na dotyčné frontě a na druhých frontách omezil se jen na nejnutnější obranná opatření. Tážeme se: Vyplnilo Rakousko-Uhersko tento základní požadavek strategie? Rakousko-Uhersko mělo pro případ války k dispozici šest armád. Po skončené mobilisaci měla druhá, pátá a šestá armáda podniknouti ofensivu do Srbska, první a čtvrtá armáda měla vniknouti do ruského Polska směrem na Brest Litevský a třetí armáda měla východně od Lvova chrániti Halič. Byl to tedy pravý opak toho, co vyžadovala situace, ofensiva na dvou frontách a v celku nic, přes to, že jižní hranice proti Srbsku, chráněná

*) Srov. Friedrich M. Kircheisen: „Hausen's Erinnerungen an den Marnefeldzug 1914“.

Dunajem, Sávou a Drinou, přímo vyzývala k defensivě. Následky této nedůslednosti musily se dostavit s dochvilnou přesností.

Dne 21. srpna 1914 byl nástup sil, určený proti Rusku, dokončen a to: První armáda (Dankl) byla v prostoru mezi Vislou a Sanem, čtvrtá armáda (Auffenberg) byla východně od Sanu. Levé křídlo první armády kryla armádní skupina gen. Kummra, která měla společně s německou armádní skupinou gen. Woyrsche postupovati směrem na Ivangorod. Pravé křídlo čtvrté armády kryla armádní skupina býv. arc. Josefa Ferdinanda. Třetí armáda nastoupila v prostoru východně od Lvova, jsouc kryta na jižním křídle XII. sborem gen. Kövesse. Do tohoto prostoru byla také později dirigována druhá armáda (Böhm-Ermolli), která musila býti odvolána z jižní fronty.

Ruské branné síly provedly nástup takto:

První armáda (Rennenkampf) a druhá armáda (Samsonov) byly na hranicích vých. Pruska. Za těmito armádami tvořila se u Grodna armáda záložní. Proti Rakousko-Uhersku nastoupila směrem na jihozápad východně od Visly čtvrtá armáda (Everth) u Lublína, pátá armáda (Plehve) u Cholmu, třetí armáda (Russki) u Dubna; osmá armáda (Ivanov) a armáda Brusilova stály směrem k západu podél východní hranice Haliče.

Také Rusko učinilo při svém nástupu stejnou chybu jako Rakousko-Uhersko. Rusku bylo známo, že Německo v případě vypuknutí války vrhne všechny své síly na frontu západní. Ohledně vých. Pruska musilo býti tedy úplně uspokojeno a potřebovalo se omeziti jen na defensivu, která byla zvláště na dobře opevněné linii Němenu, Bobru a Narevu zajištěna na dlouhou dobu i proti sebe větším německým silám. Ostatní armády mělo pak Rusko vrhnouti proti Rakousko-Uhersku a tomuto zasaditi takovou ránu, že by již v měsíci září mohly býti otevřeny cesty na Vídeň a na Budapešť. Rusko, vázáno úmluvou s Francií, odhodlalo se k ofenzivě na dvou frontách. Tím poskytlo ovšem Francouzům na Marň vydatnou pomoc, ale vykopalo si zároveň svůj vlastní hrob a prodloužilo světovou válku do nekonečna, neboť se zdá býti úplně vyloučeno, že by Německo, i kdyby bylo zvítězilo na Marň, bylo s to tak dlouho vésti válku, kdyby vítězní Rusové byli již koncem roku 1914 ve Vídni a v Budapešti.

Dne 22. srpna 1914 započala Rakousko-Uhersko ofenzivu, a to první a čtvrtá armáda. První armáda směrem na Lublín, čtvrtá armáda směrem na Cholm. Dankl zvítězil u Krasniku a postoupil až jižně od Lublína, kde byl jeho další postup zastaven. Auffenberg srazil se s postupující ruskou pátou armádou u Komarova a také tuto armádu zatlačil zpět směrem na Cholm. Byl to slibný začátek pro Rakousko-Uhersko. Jinak bylo však u Lvova. Generálové Ivanov a Brusilov překročili dne 20. srpna haličskou hranici. Dvacet ruských pěších divisí a velký počet divisí jezdeckta rozlily se po východní Haliči a neodolatelně postupovaly směrem na Lvov a jižně od Dněstru.

Dne 26. srpna došlo k prvním srážkám.

Bylo lze již předem očekávati, že slabé rakousko-uherské síly, jsoucí ve východní Haliči, nemohly odolati tomuto ohromnému tlaku přes to, že také Böhm-Ermolli, který byl se svou druhou armádou mezitím dopraven ze Srbska do Haliče, hleděl zastaviti ruský postup.

Dne 29. srpna napadli Rusové rakouskou frontu, chránící přímo Lvov: Firlejov, Przemyslany, Kurovice, a dne 1. září musil již Brudermann Lvov vykliditi.

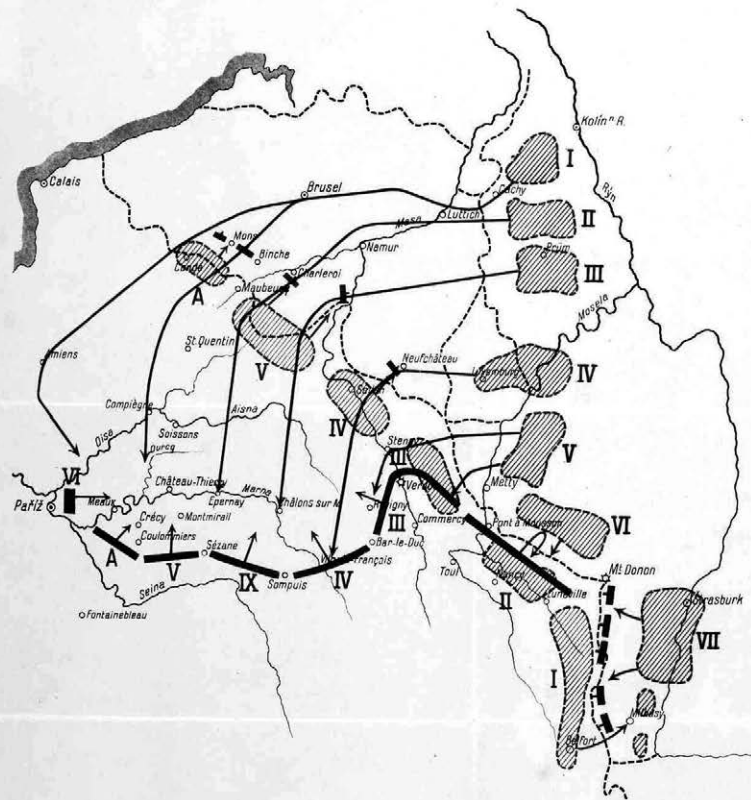
Třetí armáda ustoupila za Vereszycu.

První velká bitva v Haliči skončila se úplným vítězstvím Rusů.

Rakouskému generálnímu štábu nezbylo nic jiného nežli zastaviti šťastně započatý postup čtvrté armády na Cholm a za pomoci této armády zachrániti situaci u Lvova. Auffenberg obdržel rozkaz obrátiti svůj směr a postupovati směrem na Lvov. Dne 5. září dosáhl Auffenberg prostoru Rava Ruska —

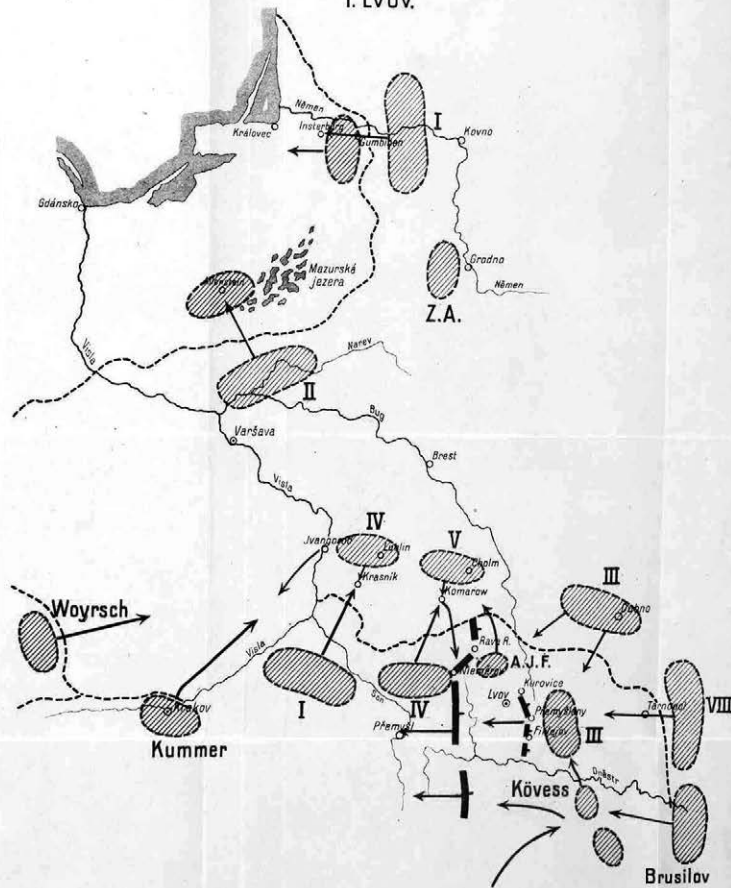
LVOV a MARNÁ 1914 II. MARNÁ.

Náčrt č. 2

LVOV a MARNÁ 1914 I. LVOV.

Náčrt č. 1

Niemirov. Severní křídlo kryl býv. arc. Josef Ferdinand. Dne 8. září započala druhá bitva u Lvova. První den skončil pro rakousko-uherskou armádu dosti šťastně.

Brudermann a Böhm-Ermolli učinili dobré pokroky. Rusům podařilo se však obchvátití levé křídlo armády Auffenbergovy. Ve dnech 9., 10. a 11. září se bojovalo se střídavým štěstím. Tu došla zpráva, že Dankl nemůže již odolat ruskému tlaku a že musí ustoupiti za San. Aby armády u Lvova bojující byly zachráněny, musilo dáti rakouské velení rozkaz ke všeobecnému ústupu, který se započal v noci z 11. na 12. září. Dne 16. září objevili se kozáci u Przemyslu, 21. září byl vzat Jaroslav a 22. září Rzeszov. Zároveň blížily se ruské kolony ke Karpatům.

Dik převrácené rakouské strategii byl první díl rakousko-ruské války ztracen. Situace rakouských armád byla tak kritická, že bylo nezbytné přímé zasáhnutí německých posil.

Obraťme se nyní na sever. První pohled na mapu musí každého poučiti o tom, že východní Prusko jest lehce přístupno ruské invasi. Tak zv. Mazurská jezera netvoří žádnou velikou překážku, poněvadž se dají velmi snadno na severu i na jihu obejít. Ruský postup může býti na delší dobu zastaven teprve na Visle.

Jestliže se Německo odhodlalo vésti válku ve vých. Prusku defensivně, nesmělo připustiti, aby došlo na východní hranici k vážným srážkám, a německé armádě musilo býti přikázáno, aby ustoupila v čas za Vislu. (Jest samozřejmé, že hlavní podmínkou bylo, aby vých. Prusko bylo také v čas evakuováno).

Že by se nepřítel vrhl od Varšavy a Lvangorodu přímo na západ směrem na Vratislav, bylo úplně vyloučeno, pokud nebyla poražena a zpět zatlačena obě křídla, totiž severní na Visle a jižní v Haliči.

S těmito předpoklady počítal také původní plán gen. Schlieffena, který počítal ještě s tím, že Rusové započnou brzo po vypovězení války ofensivou.

Časem bylo od tohoto stanoviska úplně upuštěno a v Berlíně byli by se jistě každému vysmáli, kdo by byl v r. 1914 prorokoval, že Rusové přebročí patnáct dní po vypovězení války německé hranice. Východní Prusko nebylo tedy včas evakuováno a přirozený následek toho byl, že se německé síly postavily na hranicích u Gumbinen k vážnému odporu, poněvadž Rusové přebročili hranice zcela neočekávaně.

K ochraně vých. Pruska byla určena osmá armáda, která se skládala ze čtyř armádních sborů a několika samostatných divisí. Již dne 17. srpna přebročil Rennenkampf hranici směrem na Královec a 20. srpna došlo u Gumbinen k vážným bojům. Němci musili ustoupiti a Rusové dosáhli dne 24. srpna Insterburku. Také Samsonov přebročil dne 20. srpna hranici směrem na Allenstein.

V německém hlavním stanu nepočítal nikdo s tak rychlou ofensivou. Bylo proto nutno učiniti okamžité protiopatření.

Pro Německo a Rakousko-Uhersko byly ve světové válce nejkritičtější tyto dni:

17. srpna počala neočekávaná ofensiva Rennenkampfova, 18. srpna započal německý postup na Paříž; téhož dne hlásí Conrad postup velkých ruských mas na Lvov, kde nebylo — jak se v německém hlavním stanu dobře vědělo — dostatečných sil k odporu, a 20. srpna byl hlášen postup Samsonova na Allenstein.

Německému císaři, jako pruskému králi, záleželo velice na východním Prusku. Proto nalehal na vyslání pomocných sil. Tyto mohly však býti vzaty jen z francouzské fronty, která byla v plném postupu do Francie.

Těžce churavý Moltke, nemaje těch zdravých nervů, které jeho odpovědné postavení vyžadovalo, nebyl mužem, aby s klidem čelil této situaci a správně vystihl, co se má státi. Místo aby Rakousko a vých. Prusko pře-

nechal osudu a osmé armádě rozkázal ustoupiti za Vislu, povolil nátlaku císaře a poslal posily na východ dříve, nežli ještě bylo ve Francii rozhodnuto. Hindenburg a Ludendorff byli odesláni na východ a s nimi dva armádní sbory a jedna divise jezdeckta z pravého křídla, které postupovalo na Paříž. V bitvě na Marň tyto jednotky scházely na tomto rozhodujícím křídle. Hindenburg porazil Samsonova a Rennenkampfa, osvobodil východní Prusko a na okamžik zachránil Rakousko-Uhersko, ale bitva na Marň byla definitivně ztracena a s ní byla pro Německo ztracena i celá válka.

III. Marňa.

(Viz náčrt č. 2.)

Prvním úkolem Německa v roce 1914 bylo, jak bylo již výše podotčeno, vrhnouti se co nejrychleji a s celou válečnou mocí na Francii. Útok měl býti veden s takovou prudkostí, aby Francie byla v několika nedělích zničena. Vzhledem na silně opevněnou francouzskou východní hranici mohlo se to státi jen tím způsobem, když by se Německu podařilo obchvátiti severní obnažené francouzské křídlo. To bylo možné pouze porušením neutrality Belgie. V původním plánu německého generálního štábu bylo s tím také počítáno.

Ve dnech 11. až 14. srpna provedly německé armády svůj nástup takto: První armáda (Kluck) — severovýchodně od Cách; druhá armáda (Bülov) — jihovýchodně od Cách; třetí armáda (Hausen) — Prüm; čtvrtá armáda (Vojtěch Würtemburský) — Lucemburk a východně; pátá armáda (korunní princ Vilém) — severovýchodně od Met; šestá armáda (Ruprecht Bavorský) — v Lotrínkách; sedmá armáda (Heeringen) — v Alsasku.

Plán k útoku na Francii byl tento: Sedmá armáda, která byla v Alsasku, měla tvořiti pivoť pohybu a měla se zachovati čistě defensivně; pátá a šestá armáda, stojící proti opevněnému pásmu, měly naproti stojící francouzské síly k sobě upoutati, bylo-li by třeba také ofensivně. První, druhá, třetí a čtvrtá armáda měla se vrhnouti do Francie přes Lucemburk a Belgii a mohutným obloukem pravého křídla přes Brusel a Amiens zmocniti se Paříže. Němci doufali, že se jim podaří jižně od Paříže v prostoru u Fontainebleau obchvátiti celou francouzskou armádu a vrhnouti ji na švýcarské hranice. Nově postavené formace měly mezitím postupovati na Calais, aby zamezily vyloštění anglického vojska. Podle výpočtů německého generálního štábu mohl býti tento plán proveden koncem září, čímž by se pak byla uvolnila veliká část armádních sborů proti Rusku.

Kdyby byl tento plán býval proveden konsekvěntně, měl vyhlídky na uskutečnění. Ale v provádění tohoto plánu bylo učiněno tolik chyb, že se celá tato stavba musila zřítiti na Marň.

Jestliže byla úloha páté a šesté armády vzhledem na mocně opevněné pásmo Nancy — Toul — Verdun velice obtížná, byly úlohy třetí a čtvrté armády, zvláště však úlohy první a druhé armády přímo fantastické. Tyto armády musily především překonati odpor belgické armády, musily dobýti četných a silných pevností a než přišly na nepřitele, musily v největších vedrech přemoci ohromné pochodové obtíže.

Nástup francouzských armád byl původně zamýšlen takto:

První armáda — mezi Belfortem a Lunevillem; druhá armáda — připojena na armádu první až k Toulou; třetí armáda — severně až k belgické hranici; čtvrtá armáda — záloha u Commercy; belgická armáda — severně od Lutichu.

Tento nástup za opevněným pásmem předpokládal, že se Německo vzhledem na východní situaci nevrhne s celou silou na Francii a měl proto

sloužit i k ofenzivě i k defenzivě. V poslední chvíli však k tomuto nástupu nedošlo a nástup proveden byl ve skutečnosti takto;

První armáda (Dubail) — mezi Belfortem a Lunevillem; druhá armáda (de Castelnau) — mezi Lunevillem a Mety; třetí armáda (Ruffey) — vých. od Verdunu; čtvrtá armáda (de Cary) — u Sedanu; pátá armáda (Lanrezac) — na levém břehu Masy; anglická armáda — u Maubeuge v připojení na levé křídlo francouzské páté armády; belgická armáda — severně od Lutichu. Z tohoto nástupu jest patrné, že francouzské velení již počítalo s porušením neutrality Belgie Německem, ale nepočítalo s tak velkým vybočením německého pravého křídla na sever.

Dne 18. srpna 1914 překročila první německá armáda mezi holandskou hranicí a Lutichem Masu a po prudkých bojích s belgickým vojskem dosáhla dne 20. srpna Bruselu. V urychlených pochodech spěchala pak směrem jihozápadním ke francouzské hranici. Dne 23. srpna narazila na anglickou armádu, která právě dokončila svůj nástup a očekávala Němce v prostoru Condé — Mons — Binche. Angličané byli po krutém boji poraženi a ustoupili směrem na Paříž. Dne 31. srpna dorazil Kluck do Compiègne. Angličané ustoupili za Seinou, aby zde svoje vojsko doplnili.

Tento pochod Klucka jest jedním z nejskvělejších výkonů ve světové válce.

Druhá armáda překročila v úzkém spojení s armádou první u Lutichu Masu a postupovala směrem přes Namur na Maubeuge. Dne 21. srpna narazila u Charleroi na levé křídlo páté francouzské armády, které bylo nuceno po několikadenních bojích ustoupiti na Maubeuge.

Dne 27. srpna dorazil před tuto pevnost Bülov; její obležení svěřil jednomu armádnímu sboru a spěchal dále jižním směrem. Pátá francouzská armáda ustupovala za stálých bojů směrem na St. Quentin a chránila Angličany, kteří na jejím levém křídle ustupovali.

Zde pokusil se Lanresac ještě jednou zastaviti německý postup. Musil však ustoupiti společnému tlaku německé první a druhé armády. Dne 4. září dorazil Bülov do Epernay. Již před tím byl jeden z jeho armádních sborů odeslán od Namuru na východní bojiště.

Třetí armáda postupovala jižně od Masy, kterou ve dnech 22. a 23. srpna za urputného odporu pravého křídla páté francouzské armády překročila a obrátila se pak na jihozápad směrem na Chalons sur Marne. Také od této armády byl jeden armádní sbor odeslán od Namuru na východní bojiště.

Čtvrtá armáda, která postupovala přes Lucemburk, srazila se 22. srpna u Neufchateau se čtvrtou francouzskou armádou. Tato armáda byla též přinucena ustoupiti a německá čtvrtá armáda dosáhla dne 5. září Vitry le Français.

Úloha páté armády spočívala, jak již byl podotčeno, v tom, aby upoutala nepřátelské síly mezi Verdunem a Toulem. Tam byla třetí francouzská armáda. Operace se počaly 21. srpna. Ve dnech 29. a 30. srpna překročil korunní princ u Stenay a Sivri Masu a 6. září jest jeho armáda rozložena ve velkém oblouku od Revigni přes Dombate, severně kolem Verdunu, zasahující jižním křídlem až k Pont à Mousson.

Zde byla připojena šestá armáda, která měla v prostoru mezi Mety a Douon poutati francouzské síly a zabrániti jejich vpád do Lotrinska. Sedmá armáda měla pak chrániti Alsasko. Francouzská druhá armáda podnikla již 19. srpna útok na německou šestou armádu, která byla přinucena k ústupu. Dne 20. srpna následoval však německý protiútok, kterým byli Francouzové opět vytlačeni za hranici. Od 23. srpna panují mezi oběma armádami těžké boje v prostoru Pont à Mousson a Douon. První francouzská armáda vnikla z Belfortu do Alsaska a 8. srpna obsadila Mülhúsy. Dne 9. srpna zmocnili

se Němci tohoto města protiútokem a 19. srpna podařilo se Francouzům po tuhém odporu Němců zmocnit se města po druhé; dne 24. srpna opustili však město beze vší příčiny.

Zde setkáváme se poprvé s geniálním plánem gen. Joffra, který směřoval k odražení německého vpádu do Francie. Francouzská operace, podniknutá dne 19. srpna do Alsaska, byla pouhým násilným výzkumem. Joffre chtěl nabýti úplné jistoty, co Němci v Alsasku zamýšlejí a nehrozí-li s této strany nebezpečí. Přesvědčiv se, že zde bojuje výhradně s útvary německé zeměbrany (oba řadové a jeden záložní armádní sbor sedmé armády byly odeslány k armádě šesté), mohl své pravé křídlo bez obavy zeslabiti, když zprávy ustupujícího levého křídla zněly stále neutěšeněji. Když celé Německo oslavovalo dne 26. srpna opětné obsazení Mülhús, netušil asi nikdo, že oslavuje Německo svou vlastní záhubu. Francouzové opustili město dobrovolně, aby se dostali k Paříži. Jest zajímavé, že Joffre vzal své posily pro levé křídlo z úseku, kde nehrozilo nebezpečí, Moltke vzal však své posily pro východní bojiště tam, kde jich bylo nejvíce třeba.

Situace ustupujících Francouzů a Angličanů, zvláště na levém křídle, byla taková, že bylo třeba zvláštních vůdčích talentů, aby německé armády byly zadrženy a přinuceny k vyklizení alespoň části již zabraného území. Muž, který to mohl dokázat, byl Joffre. Méně odhodlaný vůdce byl by se snad pokusil za pomoci sil, které byly na rychlo sebrány ku pomoci, zastaviti postup německých armád na jednom nebo více místech. Že by takové částečné úspěchy byly bez vlivu na konečný výsledek, bylo lze očekávati. Joffre okamžitě rozpoznal, že zde nestačí žádná poloviční opatření. Našel nejen cesty a prostředky, ale též obětavou podporu svých podřízených vůdců, aby své velké plány uskutečnil. Ze všeobecné situace a na základě předcházejících zpráv, rozpoznal Joffre, že silně a dobře opevněná fronta mezi Belfortem a Verdunem může se ještě nějaký čas držeti. Šlo pouze o to, aby tato fronta (první, druhá a třetí armáda) měla dobré a spolehlivé vedení.

Velení celé fronty odevzdal proto generálovi Leraille. Nyní mohl Joffre celou svou pozornost věnovati svému levému křídlu.

Čím rychleji Němci postupovali — tím více ztráceli Němci výhody, které jim v první chvíli poskytovalo porušení belgické neutrality. Vzdalovali se stále od své základny a namáhavými pochody i neustálými boji vysilovali se tak, že skutečný bojový stav neustále klesal, střelivo a zásoby nemohly býti tak rychle dopravovány a koně ztráceli denně na své výkonnosti.

Německému hlavnímu stanu musí býti též vytčeno, že byl příliš vzdálen od rozhodujícího pravého křídla, takže zprávy, které německý hlavní stan vydával, byly často předstíženy skutečností. (Viz dispoziční ze dne 5. září.) Když již byl hlavní stan příliš vzdálen, bylo nutno, aby alespoň velení první, druhé, třetí a čtvrté armády bylo soustředěno v jedné rukách.

Joffre, který bojoval na vnitřní linii, blížil se však stále více své základně. Čerstvé útvary proudily denně na frontu, zásobování a dodávání střeliva zlepšovalo se den ode dne. Nejdůležitější však bylo, že ustupující fronta nebyla ještě nikde poražena.

Joffre, který byl rozhodnut přijmouti boj pouze za příznivých podmínek, rozkázal, aby se armády úplně odpoutaly od nepřitele. V případě, že by se svými přípravami k rozhodnému boji nebyl hotov, byl rozhodnut ustoupiti za Seinu a obětovati i Paříž.

Další svou péči věnoval levému křídlu. Aby zamezil jeho obchvácení a případné prolomení, vytvořil dvě nové armády: armádu šestou za velení gen. Maunoury shromáždil východně od Paříže a armádu devátou, za velení gen. Foché vsunul mezi čtvrtou a pátou armádu. Obě armády sklá-

daly se z jednotek pravého křídla a záložních divisí. Velení páté armády odevzdal pak generálu Franchet d'Esperey.

Dne 5. září byla situace francouzského vojska takováto:

První armáda — mezi Belfortem a St. Die; druhá armáda — mezi St. Die a řekou Rupt-de-Mad; třetí armáda — kolem Verdunu až k Bar-le Duc; čtvrtá armáda — od Bar-le Duc až k Sompuis; devátá armáda — od Sompuis až Sèzane; pátá armáda od Sèzane až východně od Fony; anglická armáda — jihozápadně od Crecy; šestá armáda — východně od Paříže.

Aby si zajistil jednotné velení, prosadil Joffre u ministerstva války, že mu byl podřízen též velitel Paříže gen. Gallieni, kterému přímo podléhala šestá armáda.

Gallieni, jeden z nejschopnějších generálů Francie, byl úplně na svém místě. Ostražitě sledoval pochod gen. Klucka, který směřoval přímo na Paříž. Dne 4. září změnila první německá armáda náhle svůj jihozápadní směr a zanechávajíc Paříž na pravo, postupovala jižním směrem k Marne*). Gallieni, jsa již dne 3. září zpraven svými letci o situaci první německé armády, byl na tento příznivý převrat připraven a již dne 3. září hlásil Joffrovi i gen. Maunoury své rozhodnutí, vrhnouti šestou armádu do pravého boku první německé armády.

Dne 4. září telegrafoval generál Maunoury toto: „Vzhledem k pohybu německých armád, které, jak se zdá, se posunují kupředu proti naší frontě směrem jihovýchodním, mám v úmyslu posunouti Vaši armádu ku předu do boku Němců, t. j. směrem východním. Jakmile seznám směr anglické armády, udám Vám směr pochodu. Učiňte však opatření, aby Vaše armáda byla dnes odpoledne pohotově k pochodu a aby zítra provedla všeobecný postup na východ od opevněného tábora“.

Téhož dne konferoval Gallieni dvakrát telefonicky s gen. Joffrem.

Nyní přišel konečně Joffrův okamžik. Dne 4. září vydal Joffre svým armádám tyto dispoice:

1. Nadešla příležitost, abychom využili odvážné situace německých vojsk a všechno úsilí našeho levého křídla proti nim soustředili. Za tím účelem budetež ihned učiněna opatření, aby se 6. září mohlo přejíti k útoku.

*) K úplnému porozumění této náhlé změny směru pochodu první armády, budíž uvedena dispoice německého hlavního stanu ze dne 5. září, která zní takto:

„Nepřítel se obchvatně vyhnul útoku první a druhé armády a svými částmi dostihl Paříže. Zasláná hlášení a zprávy rozličného druhu potvrzují, že nepřítel dopravuje jednotlivé části z linie Belfort-Toul a také z fronty třetí, čtvrté a páté armády na západ. Z té příčiny jest vyloučeno vytlačení celé francouzské armády na švýcarskou hranici. Musí se naopak s tím počítati, že nepřítel soustřeďuje velike síly k ochraně hlavního města a k ohrožení našeho pravého boku. První a druhá armáda musí proto zůstatí proti východní frontě Paříže. Mají za úkol podniknouti ofensivu proti nepřátelským silám postupujícím na Paříž a vzájemně se podporovati. Třetí armáda zaujme směr na Vendeuvres. Podle potřeby bude jí použito k tomu, aby podporovala buď první a druhou armádu ve směru západním, nebo naše levé křídlo ve směru jižním a východním. Čtvrtá a pátá armáda jsou ještě v silnějších kontaktech s nepřítelem. Musí se pokusiti o to, aby nepřítel zatlačili směrem jihozápadním. Tim otevře se také šesté armádě cesta přes Moselu mezi Toulem a Epinalem. Nedá se ještě předpokládati, že se zde podaří velké části francouzské armády vytlačití směrem na švýcarskou hranici. Úlohou šesté a sedmé armády jest, upoutati zatím francouzské síly před vlastní frontou. Tyto mají co nejdříve podniknouti útok na úsek Mosely mezi Toulem a Epinalem, kryjící se současně proti těmto pevnostem.“

Vzhledem k tomuto nařizuje Jeho Veličenstvo:

a) První a druhá armáda zůstane na východní frontě Paříže, aby kladla ofensivní odpor nepřátelským podnikům z Paříže; první armáda v prostoru mezi Oise a Marnou, druhá armáda mezi Marnou a Seinou.

b) Třetí armáda postupuje na Troyes-Vendeuvres.

c) Čtvrtá a pátá armáda zahájí rozhodným postupem na jihovýchod přechod přes Moselu. Pravé křídlo čtvrté armády přes Vitry, pravé křídlo páté armády přes Revigny, armádní jezdectvo před frontou čtvrté a šesté armády.

d) Úlohy šesté a sedmé armády zůstanou nezměněny.

2. Do 5. září večer musí být provedeno toto:

a) Všechny síly, jsoucí k dispozici šesté armádě, jsou severně od Meaux připraveny ku překročení Ourcq mezi Lizy-sur Ourcq a Mayen-Multien směrem na Château-Thierry. Na blízku stojící útvary 1. jezdeckého sboru jsou za tím účelem k dispozici gen. Maunoury.

b) Anglická armáda, která stojí čelem na Changis-Coulommiers, jest připravena k útoku směrem na Montmirail.

c) Pátá armáda, která se má lehce na svém levém křídle stáhnouti, postaví se v linii Courtaçon-Esternay-Sézanne a jest připravena k útoku směrem od jihu na sever. Druhý sbor jezdecký udržuje spojení mezi touto armádou a Angličany.

d) Devátá armáda kryje pravé křídlo páté armády; za tím účelem podrží ve své moci jižní východy bahenišť St. Goud a část svých sil disponuje na vysočinu u Sézanne.

e) S ofensivou se započne 6. září ráno. Fr. Joffre“.

Třetí a čtvrtá armáda, které tvořily pravé křídlo, obdržely ráno dne 5. září ještě tento rozkaz:

(Čtvrtá armáda). „Vaše armády budou ráno dne 6. září útočiti na levém křídle čelně a z boku na první a druhou německou armádu. Čtvrtá armáda zastaví svůj ústup na jih, obrátí se čelem k nepříteli a provede pak své další operace v souhlase s třetí armádou, která zahájí ofensivu u Revigny směrem západním“.

(Třetí armáda). „Třetí armáda kryje se na severovýchod, postupuje směrem na západ a z levého boku napadne nepřitele, který operuje západně od Argon. Vykonává své pohyby v souhlasu se čtvrtou armádou, která obdržela rozkaz obrátiti se čelem proti nepříteli“.

Gen. Maunoury, jsa poslušen rozkazu, vrhl se 6. září ráno na IV. německý armádní sbor, který Kluck zanechal severně od Marny, mezitím co sám s ostatními sbory překročil jižním směrem Marnu. IV. armádní sbor tento útok vydržel a Kluckovi se podařilo, že mohl včas ostatní sbory vzít zpět přes Marnu.*)

Den 7. září přinesl plné rozvinutí bitvy. Kluckova posice nebyla závidění hodná. Jižně od Marny postupovali proti jeho dřívější frontě Angličané a pravý bok byl vážně ohrožen. Kdyby byli měli Angličané jen trochu více podnikavosti, byl Kluck ztracen. Také 8. září nepřišlo rozhodnutí přes to, že Gallieni za pomoci tisíce automobilů vrhl na bojiště posily.

Kluck bránil se s takovou houževnatostí, že sama šestá armáda přišla do nesnází, poněvadž se podařilo Kluckovi obchvátiti její levé křídlo.

Teprve 9. září přišlo definitivní rozhodnutí. Druhá německá armáda byla úplně poražena a musila v nepořádku ustoupiti přes Marnu. Z té příčiny a podle situace na východním bojišti, vydal německý hlavní stan rozkaz ke všeobecnému ústupu německých armád do linie Soissons-Verdun, v níž nalézáme německou frontu ještě na konci světové války.

Naskytá se otázka, co dělala od 6. do 7. září šestá a sedmá německá armáda. Proč tyto armády nevyužily konstatovaného zeslabení pravého francouzského křídla?

Příčina byla v tom, že Moltke nařídil dne 6. září, aby 4 armádní sbory šesté armády byly naloženy na vlaky a odvezeny přes Belgii za vlastní pravé křídlo, jako záloha. Zde stala se jedna z největších chyb, kterou v tomto krátkém válečném tažení učinil německý hlavní stan. Tyto sbory musely být odeslány buď mnohem dříve, aby se ještě mohly uplatniti

*) Že se toto gen. Kluckovi podařilo, mohl děkovati dvěma okolnostem:

a) Gen. Maunoury podnikl útok předčasně;

b) Angličanům se nepodařilo rázným postupem upoutati jeho sbory, jsoucí jižně od Marny.

u Paříže, nebo, nebylo-li toto v plánu, pak musely býti v bitvě na Marně plně využity.

Mezitím co byla bojována rozhodující bitva, sedělo ve skutečnosti šest a půl prvořádních německých armádních sborů ve vlaku; dva a půl armádního sboru odjíždělo na východ a čtyři armádní sbory do Belgie.

Heslo velikého Moltke: „Getrennt marschieren und vereint schlagen“, nebylo heslem jeho synovce.

IV. Zkušenosti světové války.

Po každé válce, kterou ten neb onen evropský stát vedl, bylo lze ve všech armádách pozorovati snahy, aby zkušenosti nabytých ve válce bylo využito nejen k reorganisaci a výzbroji vlastního vojska, ale také ke zlepšení taktických předpisů a tím také k radikální změně výcviku vojinů.

Poněvadž však — bez ohledu na ustavičný pokrok technických věd důležitých k vedení války — nedají se válečné zkušenosti, nabyté za rozličných předpokladů politických, strategických, taktických i zeměpisných a různě organizovaných a vycvičených vojsky, aplikovati za všech okolností, stalo se často, že některé výše uvedené momenty byly přehlédnuty a výcvik, organizace a výzbroj byl reorganisován způsobem, který nijak neodpovídal poválečným a vlastním poměrům.

To stalo se po válce v letech 1870—1871, po válce jihoafrické, po válce rusko-japonské a jest nyní opět nebezpečí, že se tak stane i po válce světové.

Po válce jihoafrické byla na př. v býv. rakousko-uherské armádě dávána přednost tak zv. jemné střelbě (Feinschießen). Následek toho byl, že jednoduchá a praktická střelecká teorie býv. rakousko-uherské armády dosáhla časem takových abnormálních rozměrů, že každý smysl pro správné a praktické pochopení tohoto důležitého výcviku utonul v oceánu nejsložitějších výpočtů a percentuelních tabulek. Každé rozluštění i toho nejvážnějšího taktického úkolu na plánu nebo v terénu úplně ztroskotalo, poněvadž pro výpočítávání percentuelních ztrát nedošlo vůbec k taktickému řešení vlastního úkolu. Důstojníci i poddůstojníci řešili při cvičeních nejtěžší matematické problémy a bylo přehlíženo správné taktické provedení.

Co bylo příčinou tohoto úplného převratu? Byly to známé veliké ztráty anglického vojska při útocích na burské posice; ztráty tyto byly připisovány dobrému míření Burů, kteří byli již od mládí ve střelbě dobře vycvičení. Při tomto jednostranném posuzování výsledků burské střelby byla však přehlédnuta okolnost, že příčinou velkých anglických ztrát byla především zastaralá a neúčelná taktika anglické pěchoty, která byla přizpůsobena koloniálním poměrům. Podle této taktiky postupovala anglická pěchota v uzavřených útvarcích až do nejmenší vzdálenosti od nepřítele a zavrhovala všechny výhody, které jí poskytoval terén. Jest samozřejmé, že při takové taktice slavili Burové, ve střelbě dobře vycvičení, pravé střelecké orgie. Teprve později přizpůsobila se anglická pěchota novým poměrům.

Tato střelecká horečka vedla v býv. rakousko-uherské armádě také k zásadní změně cvičebního řádu pro pěchotu. Tuto změnu pocítilo ve světové válce velmi těžce zvláště nižší velení. Přívrženci teorie „o jemné střelbě“ pokládali totiž za úplně vyloučený každý útok pěchoty, pokud vlastní střelbou nebyla oťresena nepřátelská posice. Tento náhled byl úplně správný, kdyby tento úkol byl postoupen dělostřelectvu. Ale tomu tak nebylo. Pěchota sama měla tento úkol provést svou vlastní zbraní. To mělo za následek zavedení tak zv. boje o převahu v palbě (Kampf um die Feuerüberlegenheit), při němž úplně ztroskotalo každé provedení rychlého a rozhodného útoku. Důsledek tohoto nazírání na střelbu byl, že se vážně pomýšlelo na to, aby pěšák nebyl

vůbec vyzbrojen bodlem, poněvadž prý ho vůbec nebude v moderní válce potřebovati.

Teprve výsledky a zkušenosti rusko-japonské války učinily zde poněkud nápravu; světová válka pak přenechala boj o převahu v palbě úplně dělostřelectvu.

Stejně následky měla rusko-japonská válka pro armádu ruskou.

Ruská armáda lpěla ještě v r. 1914 na špatně ujasněných zkušenostech své poslední války. Jsouc, pokud se týče útočného ducha, japonské armádě inferiorní, byla odkázána na obranu. Prohraná válka nebyla však připisována výše uvedenému nedostatku, nýbrž nedostatečnému výcviku v obraně. Následek byl, že tomuto výcviku byla po válce věnována největší pozornost. Celá ruská armáda stala se zákopnickým sborem. V roce 1914 dostavily se s největší přesností následky tohoto zvráceného výcviku. Ačkoli bylo ruské vojsko v ohromné převaze, přece se nemohly dostat ruské kolony kupředu. Každý bod jen trochu důležitý a každý významnější úsek terénu proměnili Rusové v nedobytnou pevnost, aby tam za ústupu našli dostatečnou oporu. Tím si vysvětlujeme, že poražené rakouské armády hladce a bez namáhání unikly nejkritičtějším situacím. K lepšímu znázornění budiž srovnán německý postup Kluckův na Brusel a postup ruské armády Ivanova na Lvov. Vzdálenost od hranic jest přibližně stejná: do Bruselu 120 km a do Lvova 150 km. Kluck překročil hranici dne 18. srpna a 20. srpna, t. j. třetí den, dorazil do Bruselu. Ivanov překročil Zbruč dne 20. srpna a dorazil do Lvova 3. září, t. j. za 14 dní. Obě armády musely překonat odpor nepřátelského vojska.

Z výše uvedených úvah vyplývá, že válečné zkušenosti potřebují především velmi svědomitého třídění a studia, nežli mohou sloužiti za podklad k eventuelním změnám taktických předpisů, dosud snad dobře osvědčených, nebo ke změnám organizace a výzbroje. Využitkování válečných zkušeností vyžaduje veliké opatrnosti u armády, která se již po staletí odborně a systematicky vyvinuje; tím větší opatrnosti jest proto třeba u armády mladé, která postrádá osvědčených taktických předpisů, důstojnického sboru po staletí odborně vyškoleného, odborné vojenské literatury, tradic atd.

Uznají-li se později zavedené změny ve výcviku za neúčelné, lze je u staré armády napravit ještě na bojišti. (Německá armáda vstoupila v r. 1870 do války s úplně starým cvičebním řádem, přizpůsobeným ještě předovce. Když se však střetla na bojištích s francouzskou puškou „chassepot“, změnila německá armáda již v prvních bitvách úplně svou taktiku a přizpůsobila ji ve všem této nové zbraně.)

U mladé armády jest však takové přizpůsobení spojeno s velikým nebezpečím. Každý zkušený důstojník ví dobře, jak jest těžko na př. nováčkovi později odvyknouti nesprávné pojmy nebo nesprávné výkony nějakého cvičení, které mu byly v prvním výcviku vštípeny. Takovým nováčkem jest vlastně každá nově zřízená armáda se svým mladým a odborně ještě nepropracovaným důstojnictvem. Směr výcviku, který na počátku dáváme tomuto důstojnickému sboru, lze velmi těžko napravovati, ukáže-li se později nesprávným. Přejdeme-li k tomuto poznání teprve na bojišti, vede ke katastrofě.

Jest proto velmi důležité, abychom zkušenostem nabytým ve světové válce věnovali největší pozornost, aby nebyla jednostranným posuzováním těchto zkušeností podvázána iniciativa a útočný duch, tyto nejdůležitější podmínky každého vojenského úspěchu, a aby naše organizace i výzbroj odpovídaly těmto dvěma podmínkám.

Toto jednostranné posuzování týká se především správného ocenění posíčních bojů, které udává směr dalšímu vybudování naší armády. Poněvadž jde při tom o otázku veliké důležitosti, doporučuje se, abychom si učinili o podstatě a vzniku posíčních bojů ve světové válce správnou představu.

Za tím účelem jest nutno, abychom především zodpověděli tuto otázku: Předpokládejme, že by byl nástup rakouské armády v r. 1914 tak proveden, jak to situace vyžadovala, a že by se Rakousku bylo podařilo zadržeti ruský postup; předpokládejme dále, že by se bylo Německo vystříhalo všech věcí, které se staly a že by se mu bylo podařilo vytlačit francouzskou armádu přes švýcarskou hranici. Tážeme se: Bylo by vůbec došlo k posiční válce? Tážeme se jinak: Předpokládejme, že by se bylo Rusko místo s jednou částí vrhlo na Rakousko s celou svou válečnou mocí a že by bylo již koncem září v plném pochodu na Vídeň a Budapešť; že by se bylo Joffrovi podařilo za pomoci rychlejšího postupu anglické armády vrhnouti Klucka na roztržitěnou německou druhou armádu a v nastalém chaosu pak navinouti celou německou frontu od západu na východ; bylo by i v tomto případě došlo k posiční válce? V obou případech musíme velice o tom pochybovati. Z toho pak vyplývá, že tento způsob boje byl výhradně pomůckou poraženého, který unikl svému zničení a měl možnost i čas, aby za vhodnějších podmínek a při nejbližší příležitosti strhl na sebe opět iniciativu.

Tak bylo vybudování západní obranné fronty následkem německé porážky na Marně, vybudování polsko-karpatské fronty následkem rakouské porážky u Lvova, vybudování rumunské fronty následkem rumunské porážky v Sedmihradsku atd.

Fronta italsko-rakouská byla proto vybudována, že Rakousko nemělo dostatečných sil a prostředků, aby mohlo přejíti k ofenzivě. Až do té doby, kdy tyto obranné fronty byly vybudovány, byly všechny boje na všech bojištích v Evropě a v Asii vedeny s obou stran výhradně ofenzivně.

Příčiny, že ve světové válce došlo vůbec k posičním bojům, nejsou v okolnosti, že ta neb ona poražená armáda nebyla dostatečně připravena, vyzbrojena, vycvičena nebo organisována. Příčiny porážek najdeme ve strategii a ve vrchním velení.

Posiční boje byly umožněny ještě tím, že ohromné a několik set kilometrů dlouhé fronty evropských mocností měly vždy možnost, aby své nejslabší body, obě křídla, opřely buď o nepřístupné moře nebo o neutrální státy.

Nejdůležitějším cílem všech válečných operací jest nejrychlejší zničení nepřátelských vojenských sil. Tohoto cíle nebudeme moci nikdy dosáhnouti válkou posiční, t. j. válkou naprosto jen obrannou. Proto musí všechny snahy a přípravy směřovati k tomu cíli, jak bychom svému nepříteli znemožnili posiční válku, která v největší míře vyčerpává jak vítěze, tak i poraženého. Prostředky, které k tomuto cíli vedou, jsou tyto: Zajistiti si především pro případ první rozhodné srážky všechny podmínky vítězství, a to hlavně početní převahu.

Tato početní převaha jest buď dána od počátku (převaha absolutní) nebo musí býti teprve uměle konstruována (převaha relativní, t. j. převaha na rozhodujícím místě).

Jsmo-li slabší absolutně, jest mnohem obtížnější zjednati si převahu relativní v moderní válce nežli ve válkách dřívějších, kdy bylo možno při poměrně malých armádách rychlým a účelným manévrováním vyrovnati absolutní převahu nepřítelovi. (Srovn. válku Rakouska v Itálii v r. 1866.)

V moderní válce, kde již krátce po vypuknutí stojí proti sobě ohromné fronty s krátkou mensurou, máme jedinou možnost dosáhnouti relativní převahy tím, zdali se nám podaří rychlejší mobilisaci, rychlejším soustředěním a nástupem vojsk k operacím určených předejiti svému odpůrci, absolutně sice silnějšímu, ale za to těžkopádnějšímu v mobilisaci, soustředění i nástupu.

Podle zkušeností světové války jest tato možnost vážně ohrožena tím, že nepřítel má vždy možnost vytvořením opevněné fronty v nástupovém prostoru zastavit další postup sebe silnějšího nepřítele.

Proto musí každé velení počítati s eventualitou, že při sebe rychlejší vlastní mobilisaci a nástupu vojsk k operacím určených bude se těžkopádnější odpůrce snažiti, aby mohl za pomoci rychle zřízené obranné fronty tak dlouho čeliti, až sám dokončí svůj nástup a bude schopen uplatniti svou absolutní převahu.

Této možnosti bude však lze předejiti druhou podmínkou k zamezení posícní války. Podle zkušeností světové války bude možno toho docíliti:

a) Zadržením nepřátelského nástupu a zadržením dovozu nepřátelského materiálu do nástupového prostoru.

Toho může býti docíleno pouze s pomocí silného letectva, které všechny železnice, vedoucí do nepřátelských nástupových prostorů, jakož i jejich důležité body učiní nezpůsobilými pro dopravu. Proto potřebujeme silnou útočnou vzduchoplavbu. Na př. naše železniční spojení, vedoucí od západu na východ a opačně, neodpovídá plně všem vojenským požadavkům. Naše oba nejdůležitější železniční body, jimiž probíhají ve výše uvedeném směru všechny mobilisační transporty, a to Přerov a Břeclava, jsou v bezprostřední blízkosti naší hranice a budou zajisté od prvního dne vypuknutí války — ne-li dříve — prvním cílem nepřátelských leteckých oddílů.

Životní otázkou naší armády jest udržení plného a nerušeného provozu těmito oběma body. Toto dá se provésti jen s pomocí silného obranného vzduchoplavectva, které by bylo v převaze nad eskadrami nepřátelskými. Organisovanou místní obranou (protiletadlovým dělostřelectvem) nedá se mnoho docíliti, poněvadž na př. Přerov jest tak široce rozložen (nádraží jest 5 km dlouhé a 2—3 km široké), že není možno, aby letecká bomba chybila s výšky sebe větší.

Armáda, která jest nejlépe vycvičená, organisovaná a vyzbrojená, neprospěje nám nic, jestli se nepodaří dostati ji rychle do nástupových prostorů, budou-li před Přerovem a Břeclavou zadrženy všechny vojenské transporty.

b) Obchvatným nástupem vlastních vojsk k operacím určených, pokud tomu ovšem dovoluje příznivá poloha hranice (obchvatný nástup Hindenburga na ruské severní křídlo v Ruském Polsku), nebo obchvatným nástupem přivoděným příznivou politicko-strategickou situací dvou spojenců (obchvatný nástup Bulharska proti srbské armádě).

c) Rychlým a neočekávaným vniknutím vlastních vojenských sil, za tím účelem soustředěných, do nepřátelského nástupového prostoru a roztržtím buď jednoho křídla nebo středu nepřátelské fronty, jsoucí v nástupu, a to úderem pokud lze na místě, kde toho nepřítel nejméně očekává. (Neočekávaný postup první německé armády před Brusel a obchvácení severního francouzského křídla.)

Jest samozřejmé, že hlavní podmínkou v takovém případě bude, aby bylo využito výhod, docílených při tomto prvním nárazu, až do úplného zničení nepřátelské vojenské moci, a to s největší bezohledností a s největším sebezapřením, aby bylo zamezeno pozdějšímu vytvoření nepřátelské obranné fronty.

Plné a bezohledné provedení a využitkování takového rychlého úderu bude sice vyžadovati mnoho obětí, ale tyto nebudou v poměru k obětem, kterých vyžaduje posícní válka.

Abychom mohli dosáhnouti tohoto výsledku, potřebujeme především:

1. aby nástupové prostory byly opatřeny dobrou železniční a komunikační sítí pro rychlé soustředění dostatečných vojenských sil, s nimiž lze provést rozhodující úder v tom či onom směru;

2. aby v nástupových prostorech byl již v míru na blízku dostatečný počet vojenských sil všech zbraní, způsobilých ke každé okamžité akci, jichž pomocí mohli bychom se ještě před vlastním skončeným nástupem zmocniti oněch důležitých bodů, které potřebujeme ku provedení svých úmyslů, po případě k tomu, abychom své nástupové prostory uhájili před podobnými nepřátelskými podniky.

Kdyby byla měla Belgie v r. 1914 místo milice dostatečný počet stálého vojska, nebyl by padl 7. srpna r. 1914 Lutich do rukou několika německých mírových brigád, byl by býval postup armády gen. Klucka na delší čas zastaven a situace byla by se mezitím zcela jinak utvářela. V každém případě byla by Belgie bojovala za lepších podmínek.

Shrňme-li vše, co bylo výše uvedeno, a předpokládáme-li, že vlastní velení jest ve velení, výcviku, duchu, výzbroji, v organizaci na výši situace a početný poměr našeho vojska k nepřátelskému jest 1 : 1, musíme k dosažení prvního operačního cíle (t. j. plného zničení nepřátelských vojenských sil) a k zamezení dlouhé zákopové války postupovati takto :

1. udržovati dostatečný počet stálého vojska, a to v blízkosti nástupových prostorů;

2. vybudovati mocné útočné a obranné vzduchoplavectvo;

3. vybudovati účelně provedenou strategickou železniční síť do nástupových prostorů;

4. v nástupových prostorech učiniti pak všechny přípravy, abychom nepřítele v provedení mobilisace, soustředění v nástupu vojsk, k operacím určených, předstihli;

5. rychle a neočekávaně vniknouti do nepřátelského nástupového prostoru a utvoření obranné fronty zameziti tím, že si sami podržíme iniciativu a nepříteli diktujeme zákon dobře připravenou ofensivou, která musí býti důkladně promyšlena, dobře vedena a s veškerou bezohledností a do nejposlednějších důsledků provedena. Tento ofensivní duch musí také ovládati naši armádu, naše všechny taktické předpisy a náš výcvik. V tomto směru musí býti provedena též naše organisace a naše výzbroj.

Jest samozřejmé, že musí býti při tom pamatováno na všechny vymoženosti bojů posícních, hlavně v našich technických předpisech, že pomůcky, které jsou pro tento způsob boje nutné, musí býti k dispozici a že za žádné podmínky nesmějí býti protežovány vymoženosti posícních bojů na úkor vlastní útočnosti. Ke konci budiž ještě podotčeno, že výrazem „útočný duch“ nemíním ducha imperialistického nebo militaristického (dobyvačného), nýbrž ducha, který vyplývá ze zásady, že nejlepší obranou jest útok. Snad nikdo nebude tvrditi, že mírumilovný občan, který jest na silnici přepaden, musí býti proti útočníku pasivní.

Ceskoslovenskou republiku s více než 2000 km dlouhou a po většině otevřenou hranicí a s její nepřirozeně protaženou polohou nelze, když bude napadena, uhájiti způsobem naprosto jen obranným!

Úkoly jezdeckta v budoucích válkách.

(Z přednášky majora gen. štábu *Emila Fialy*, profesora válečné školy, pronesené ve třetím kurse pro výchovu důstojníků generálního štábu v Praze.)

Úvod.

Zkušenosti světové války vyvolaly ve všech oborech válečnictví značné změny názorů. Snad v žádném oboru nenastal takový obrat smýšlení jako v nových názorech o použití jezdeckta a o způsobu jeho boje.

